

אישור מינוי נציגות לאסיפה הבוחרת את הרבנים הראשיים לישראל

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ם :

א. בהתאם לסעיף 8(8) לחוק הרבנות הראשית לישראל, התש"ס-1980 (להלן – החוק),
לאשר את מינויו של 10 נשות ציבור לאסיפה הבוחרת את הרבנים הראשיים לישראל
בהתאם לפירוט הבא: טליה הלפר, שירי אקשטיין, מרים לודמיר, חנה בלוי, תמי פרץ
יבלונסקי, ליאת פוגל, מלכה וייס, רות יוסף-גרטרוד, נעמה רייזא שרמן, מושקא
רייניץ.

ב. לאשר את ציפורה מלכה קובר כנציגת ציבור כשירה.

דברי הסבר

רקע כללי

בהתאם לסעיף 1(1) לחוק הרבנות הראשית לישראל (הארכת כהונה של הרבנים הראשיים לישראל ושל חברי מועצת הרבנות הראשית לישראל והוראות נוספות) (הוראת שעה), תשפ"ג-2023, כהונתם של שני הרבנים הראשיים לישראל הסתיימה ביום כ"ה בסיוון ה'תשפ"ד (1 ביולי 2024).

בהתאם לסעיף 16(ג) לחוק הרבנות הראשית, התש"ס-1980 (להלן – החוק), הבחירות לרבנים הראשיים לישראל היו אמורות להיערך עד ליום כ"ה באייר ה'תשפ"ד (2.6.2024). רבנים ראשיים לישראל נבחרים בידי אסיפה בוחרת, הכוללת 150 חברים, מהם 80 רבנים ו-70 נציגי ציבור, כאמור בסעיף 6 לחוק.

ביום כ"ה בסיוון ה'תשפ"ד (1 ביולי 2024) הסתיימה כהונת הרבנים הראשיים לישראל. כתוצאה מהיקש שבוצע מסעיף 20(ד) לחוק, הוחלט שבסמכויות הרבנים הראשים ישאו קשיש חברי מועצת הרבנות הראשית וותיק דיניי בית הדין הרבני הגדול. לפיכך, כבוד הדיין הרב אליעזר איגרא נכנס לתפקידו כממלא מקום הרב הראשי ונשיא בית הדין הרבני הגדול, וכבוד הרב יעקב רוז'ה נכנס לתפקידו כממלא מקום הרב הראשי ונשיא מועצת הרבנות הראשית (נוכח סירובו של הרב יצחק חיים פרץ לשמש בתפקיד זה). בליל ה-10.7.24 הודיע הרב רוז'ה על רצונו שלא לשמש בתפקיד זה ועל כן הועברו לחבר מועצת הרבנות הבא אחריו לפי סדר הגילים – מאחר שהרב רצון ערוסי ויתר על קבלת הסמכויות, עברו סמכויות אלה לרב יצחק רלב"ג.

סמכויות אלה כוללות גם את סמכויות הרבנים הראשיים לפי סעיפים 8(7) ו-8(8) לחוק, שעניינן מינוי חברים לאסיפה הבוחרת. ואולם, היות שכבוד הדיין הרב איגרא הודיע על כוונתו להתמודד בבחירות לרבנים הראשיים ומצוי בניגוד עניינים בשל כך, סמכויותיו בנוגע למינוי חברים לאסיפה הבוחרת לפי סעיפים 8(7) ו-8(8) לחוק הועברו לכבוד הדיין הרב שלמה שפירא. באופן דומה, הרב רלב"ג הודיע כי הוא מצוי לטענתו בניגוד עניינים, ולכן הסמכויות הנוגעות להרכב האסיפה הבוחרת הועברו לרב אליעזר שמחה וייס (לאחר שהרב יצחק גרוסמן ויתר על קבלת הסמכויות).

סעיף 8(8) לחוק קובע כי בין נציגי הציבור שבאסיפה הבוחרת יהיו 10 אנשי ציבור שימנה השר לשירותי דת, בהתייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל ובאישור הממשלה.

ביום ל' סיון תשפ"ד (6.7.24) פנה השר לשירותי דת לרב שלמה שפירא ולרב יעקב רוז'ה על מנת למלא את חובת ההיוועצות הקבועה בסעיף 8(8) לחוק הרבנות הראשית. בפניה ציין השר כי בכוונתו למנות 10 נשות ציבור לאסיפה הבוחרת את הרבנים הראשיים לישראל בהתאם לפירוט הבא: טליה הלפר, שירי אקשטיין, טובה זורייבין, חנה בלוי, תמי פרץ יבלונסקי, ליאת פוגל, מלכה וייס, רות יוסף-גרטרוד, נעמה רייזא שרמן, מושקא רייניץ, ואת ציפורה מלכה קובר כנציגת ציבור כשירה.

יודגש כי סעיף 9 לחוק הרבנות הראשית לישראל. תש"ס-1980, קובע כי "במינויים לפי סעיפים 8(7) ו-8(8) יפעל השר להביא לכך שבאסיפה הבוחרת יהיו מחצית החברים ספרדים ומחציתם אשכנזים". הגם שטרם הורכבה רשימת חברי האסיפה הבוחרת באופן רשמי,

מבדיקה שנערכה על ידי מנכ"ל המשרד, עולה כי מרבית חברי האסיפה הבוחרת צפויים להיות ממוצא ספרדי ועל כן השר בחר למנות נשים ממוצא אשכנזי (על פי הצהרתן), כדי לעמוד בחובת האיזון בחוק.

ביום א' תמוז ה'תשפ"ד (7.7.2024) הודיע הרב יעקב רוז'ה על הסכמתו למינויים הנ"ל, וביום ה' בתמוז ה'תשפ"ד (11.7.24) הודיע הרב שלמה שפירא על הסכמתו למינויים הנ"ל. כמו כן, ביום 15.7.24 הודיע הרב וייס כי הוא אינו מסתייג מההיוועצות שקוימה מול הרב רוז'ה, ומבחינתו חובת היוועצות קוימה.

ביום י"א תמוז תשפ"ד (17.7.24) פנה השר לשירותי דת לרב שלמה שפירא ולרב אליעזר שמחה וייס במכתב היוועצות מעודכן, שבו ציין השר כי בכוונתו למנות 10 נשות ציבור לאסיפה הבוחרת את הרבנים הראשיים לישראל, ופירט במכתבו את רשימת נשות הציבור שהוזכרו לעיל, אך במקומה של גב' טובה זורייבין, מופיעה עתה גב' מרים לודמיר. לאור מכתב ההיוועצות המעודכן של השר מיום י"א תמוז תשפ"ד (17.7.24), אישרו הרבנים שפירא ווייס במכתב תשובתם מיום י"א תמוז תשפ"ד (17.7.24) כי קוימה איתם חובת ההיוועצות של השר לפי סעיף 8(8) לחוק.

נוכח האמור לעיל ולצורך קידום הליך הבחירות ברבנים ראשיים לישראל, נדרשת הממשלה לאשר את מינויין של 10 נשות הציבור שמבקש למנות השר לשירותי דת לאסיפה הבוחרת וכן לאשר את מינוייה של ציפורה מלכה קובר כנציגת ציבור כשירה. מצ"ב פרטי קורות החיים של המועמדת.

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

לא רלוונטי

תקציב

לא רלוונט

השפעת ההצעה על מצבת כוח האדם

לא רלוונטי

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

לא רלוונטי

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטה ממשלה מספר 476 מיום 30.6.2013

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההחלטה

מצורפת בזאת

מגיש: השר לשירותי דת

י"ב בתמוז ה'תשפ"ד
18 ביולי 2024

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה:

אישור נציגות השר לשירותי דת לאסיפה הבוחרת את הרבנים הראשיים לישראל.

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

ההצעה דנה באישור מינויו של 10 נציגות השר לשירותי דת לאסיפה הבוחרת את הרבנים הראשיים לישראל.

בהתאם לסעיף 1(1) לחוק הרבנות הראשית לישראל (הארכת כהונה של הרבנים הראשיים לישראל ושל חברי מועצת הרבנות הראשית לישראל והוראות נוספות) (הוראת שעה), תשפ"ג-2023, כהונתם של שני הרבנים הראשיים לישראל הסתיימה ביום כ"ה בסיוון ה'תשפ"ד (1 ביולי 2024).

בהתאם לסעיף 16(ג) לחוק הרבנות הראשית לישראל, התש"ס-1980 (להלן – החוק), הבחירות לרבנים הראשיים לישראל היו אמורות להיערך עד ליום כ"ה באייר ה'תשפ"ד (2.6.2024).

רבנים ראשיים לישראל נבחרים בידי אסיפה בוחרת, הכוללת 150 חברים, מהם 80 רבנים ו-70 נציגי ציבור, כאמור בסעיף 6 לחוק.

ביום כ"ה בסיוון ה'תשפ"ד (1 ביולי 2024) הסתיימה כהונת הרבנים הראשיים לישראל. כתוצאה מהיקש שבוצע מסעיף 20(ד) לחוק, הוחלט שבסמכויות הרבנים הראשים ישאו קשיש חברי מועצת הרבנות הראשית וותיק דייני בית הדין הרבני הגדול. לפיכך, כבוד הדיין הרב אליעזר איגרא נכנס לתפקידו כממלא מקום הרב הראשי ונשיא בית הדין הרבני הגדול, וכבוד הרב יעקב רוז'ה נכנס לתפקידו כממלא מקום הרב הראשי ונשיא מועצת הרבנות הראשית (נוכח סירובו של הרב יצחק חיים פרץ לשמש בתפקיד זה). בליל ה-10.7.24 הודיע הרב רוז'ה על רצונו שלא לשמש בתפקיד זה ועל כן הועברו לחבר מועצת הרבנות הבא אחריו לפי סדר הגילים – מאחר שהרב רצון ערוסי ויתר על קבלת הסמכויות, עברו סמכויות אלה לרב יצחק רלב"ג.

סמכויות אלה כוללות גם את סמכויות הרבנים הראשיים לפי סעיפים 7(8) ו-8(8) לחוק, שעניינן מינוי חברים לאסיפה הבוחרת. ואולם, היות שכבוד הדיין הרב איגרא הודיע על כוונתו להתמודד בבחירות לרבנים הראשיים ומצוי בניגוד עניינים בשל כך, סמכויותיו בנוגע למינוי חברים לאסיפה הבוחרת לפי סעיפים 7(8) ו-8(8) לחוק הועברו לכבוד הדיין הרב שלמה שפירא. באופן דומה, הרב רלב"ג הודיע כי הוא מצוי לטענתו בניגוד עניינים, ולכן הסמכויות הנוגעות להרכב האסיפה הבוחרת הועברו לרב אליעזר שמחה וייס (לאחר שהרב יצחק גרוסמן ויתר על קבלת הסמכויות).

סעיף 8(8) לחוק קובע כי בין נציגי הציבור שבאסיפה הבוחרת יהיו 10 אנשי ציבור שימנה השר לשירותי דת, בהתייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל ובאישור הממשלה.

ביום ל' סיון תשפ"ד (6.7.24) פנה השר לשירותי דת לרב שלמה שפירא ולרב יעקב רוז'ה על מנת למלא את חובת ההיוועצות הקבועה בסעיף 8(8) לחוק הרבנות הראשית. בפניה ציין השר כי בכוונתו למנות 10 נשות ציבור לאסיפה הבוחרת את הרבנים הראשיים לישראל, וזאת בהתאם לפירוט הבא: טליה הלפר, שירי אקשטיין, טובה זורייבין, חנה בלוי, תמי פרץ יבלונסקי, ליאת פוגל,

מלכה וייס, רות יוסף-גרטרוד, נעמה רייזא שרמן, מושקא רייניץ. כמו כן מינה השר את ציפורה מלכה קובר כנציגת ציבור כשירה.

מינוי עשר נשים כנציגות ציבור נועד להגדיל את הייצוג הנשי, הדל ממילא, באסיפה הבוחרת.

יצוין, כי בפעמיים הקודמות שבהן הוקמה האסיפה הבוחרת, בשנים 2013 ו-2018, נציגי הציבור שמינו השרים לשירותי דת בהתאם לסעיף 8(8) לחוק, בהתייעצות עם הרבנים הראשיים ובאישור הממשלה, היו כולן נשים. השר לשירותי דת אף הודיע על כוונתו למנות עשר נשים במסגרת מינוי לפי סעיף 8(8), והדבר הופיע במסגרת כתב התשובה בבג"ץ 7583/22 ביום י"א תמוז תשפ"ד (17.7.24) פנה השר לשירותי דת לרב שלמה שפירא ולרב אליעזר שמחה וייס במכתב היועצות מעודכן, שבו ציין השר כי בכוונתו למנות 10 נשות ציבור לאסיפה הבוחרת את הרבנים הראשיים לישראל, ופירט במכתבו את רשימת נשות הציבור שהוזכרו לעיל, אך במקומה של גב' טובה זורייבין, מופיעה עתה גב' מרים לודמיר.

יודגש כי סעיף 9 לחוק הרבנות הראשית לישראל. תש"ס-1980, קובע כי "במינויים לפי סעיפים 8(8) ו-8(8) יפעל השר להביא לכך שבאסיפה הבוחרת יהיו מחצית החברים ספרדים ומחציתם אשכנזים". הגם שטרם הורכבה רשימת חברי האסיפה הבוחרת באופן רשמי, להערכת השר ו/או מנכ"ל המשרד כפי שנמסרה לנו, מרבית חברי האסיפה הבוחרת צפויים להיות ממוצא ספרדי ועל כן השר בחר למנות נשים ממוצא אשכנזי (על פי הצהרתו), כדי לעמוד בחובת האיזון בחוק. בהקשר זה יצוין כי ביום 16.7.2024 התקבל מכתב מרשות האוכלוסין וההגירה, בעקבות פניית הלשכה המשפטית במשרד לשירותי דת ובעקבות שאלות שהוצפו ועלו על ידי הח"מ ביחס לנתונים שהועברו ביחס לרישום התושבים היהודים. בעקבות השאלות שהוצפו על ידי הח"מ, הדברים נבחנים כעת על ידי היעוץ המשפטי לממשלה בשיתוף עם המשרד לשירותי דת ומשרד הפנים (רשות האוכלוסין וההגירה) במטרה לברר את הדברים בהקדם האפשרי. ואולם, לאור העובדה כי בענייננו מדובר במינוי נציגות הציבור לפי סעיף 8(8) לחוק, ולאור ההנחה כי אין בנתונים אלה כדי להשפיע באופן מהותי על יישום סעיף 9 לחוק, ונוכח הדחיפות בקידום הפעולות הדרושות לביצוע הבחירות, התקבל אישורה של המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט אזרחי), עו"ד כרמית יוליס, להגיש הצעה זו בשלב זה. ככל שיהיה צורך בעדכון הרשימה לאור הוראות החוק בעניין ולאחר הבניית רשימת חברי האסיפה הבוחרת באופן רשמי - יפעל השר בעניין במסגרת סמכותו והכל בכפוף לדין.

לאחר בחינת הדברים, היעוץ המשפטי סבור שלאור הדחיפות בגיבוש חברי האסיפה הבוחרת אין מניעה משפטית מהגשת הצעת מחליטים זו לממשלה.

ביום א' בתמוז ה'תשפ"ד (7.7.24) הודיע הרב יעקב רוז'ה על הסכמתו למינויים הנ"ל, וביום ה' בתמוז ה'תשפ"ד (11.7.24) הודיע הרב שלמה שפירא, על הסכמתו למינויים הנ"ל. כמו כן, ביום 15.7.24 הודיע הרב וייס כי הוא אינו מסתייג מההיועצות שקוימה מול הרב רוז'ה, ומבחינתו חובת היועצות קוימה. לאור מכתב ההיועצות המעודכן של השר מיום י"א תמוז תשפ"ד (17.7.24), אישרו הרבנים שפירא ווייס במכתב תשובתם מיום י"א תמוז תשפ"ד (17.7.24) כי קוימה איתם חובת ההיועצות של השר לפי סעיף 8(8) לחוק.

נוכח האמור לעיל ולצורך קידום הליך הבחירות ברבנים ראשיים לישראל, נדרשת הממשלה לאשר את מינויו של 10 נשות הציבור שמינה השר לשירותי דת לאסיפה הבוחרת וכן לאשר את מינויה של ציפורה מלכה קובר כנציגת ציבור כשירה.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרון:

בקשר להליכי הבחירות לרבנים הראשיים לישראל הוגשו חמש עתירות לבית המשפט העליון, כדלהלן: ביום 23.5.2024 הוגשה עתירה בתיק בג"ץ 4266/24 **המרכז לקידום מעמד האשה רקמן נ' הרבנים הראשיים לישראל ואח'** שעניינה מינוי נשים לאסיפה הבוחרת של הרבנים הראשיים; ביום 9.6.2024 הוגשה עתירה בתיק בג"ץ 4712/24 **הקליניקות המשפטיות, המרכז האקדמי שערי מדע ומשפט ואח' נ' השר לשירותי דת ואח'**; ביום 16.6.2024 הוגשה עתירה בתיק בג"ץ 4886/24 **עתים-יעון ומידע במעגל החיים היהודי נ' ועדת הבחירות לבחירת הרבנים הראשיים לישראל שבמוקדן הדרישה לקיים את הבחירות ללא דיחוי ולשם כך לבצע את כל הצעדים הנדרשים ובכלל זה גם כינוס ועדת הבחירות**; ביום 10.7.24 הוגשה עתירה בתיק בג"ץ 5652/24 **הרב אליעזר איגרא נ' ועדת הבחירות לביצוע הבחירות של הרבנים הראשיים לישראל ואח'**, המבקשת בין היתר כי הבחירות לרבנים הראשיים תתקיימנה עד ולא יאוחר מיום 9.8.2024 וביום 12.7.24 הוגשה עתירה בתיק בג"ץ 5703/24 **המרכז לקידום מעמד האשה רקמן נ' ממלא מקום נשיא ביה"ד הרבני הגדול – הרב שלמה שפירא ואח'**, בעניין מינוי נשים לאסיפה הבוחרת.

בעמדה מטעם המדינה ביחס לעתירות בתיקים בג"ץ 4712/24 ובג"ץ 4886/24 צוין בין היתר כי יש לקדם את הליך הבחירות לרבנים הראשיים בדחיפות, מוקדם ככל הניתן.

בדיון שהתקיים בעתירות, אשר הדיון בהן אוחד, בית המשפט העליון עמד על כך שיש לקדם את הליך הבחירות ללא דיחוי. בית המשפט ציין את חומרת החרیגה מהוראות הדין שהביאה לכך שכהונת הרבנים הראשיים פקעה מבלי שהתקיימו בחירות למחליפיהם. לאור החריגה מהוראות הדין, יש לקדם בהקדם האפשרי את הליך הבחירות, ובין היתר לאשר את מינויו של נציגות הציבור מטעם השר לפי סעיף 8(8) לחוק.

יצוין כי בנוסף למינויו של 10 נציגות השר לאסיפה הבוחרת כמבוקש בהצעה זו, לצורך השלמת הרכב האסיפה הבוחרת נדרש לפי סעיף 7(8) לחוק מינויים של 10 רבנים שימנו הרבנים הראשיים לישראל, בהתייעצות עם השר ובאישור הממשלה. בעניין זה, קבע בית המשפט העליון בתיק בג"ץ 7583/22 כי על הרבנים הראשיים לשקול מינויו של נשים במסגרת מכסת 10 הרבנים על פי סעיף 7(8) לחוק. הרב שפירא, שאליו הועברה הסמכות בעניין סעיף 7(8) לחוק, הודיע במכתבו מיום 11.7.2024 על עשרת הרבנים שהחליט למנות לאסיפה הבוחרת (כולם גברים). הרב וייס, שאליו הועברה הסמכות בעניין סעיף 7(8) לחוק, הודיע במכתבו מיום 15.7.2024 כי בטרם יחליט על אופן הטיפול בנושא סבוך זה, דרוש לו פרק זמן סביר לעיין בו ולרבות בעמדתו של הרב שפירא.

בנוסף, שעה שממילא התקיימה התייעצות נוספת עם הרב שפירא והרב וייס, שאלה זו מתייתרת. נציגות הציבור חתמו על הסדרי ניגוד עניינים.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

לא רלוונטי.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:
היועצת המשפטית של המשרד לשירותי דת אינה רואה מניעה באישור ההצעה.

גליה קליין, עו"ד
היועצת המשפטית למשרד לשירותי דת